

Předložená diplomová práce je kognitivnělingvistická – jejím cílem je přispět k českému jazykovému obrazu světa charakteristikou opozice „člověk – zvíře“, „lidské – zvířecí“. Objasňuje a dokumentuje, jak jsou v češtině názvy zvířat (zooapelativa) vztaženy ke skutečnostem lidského světa. Práce se tak řadí do série prací (bakalářských a diplomových) takto zaměřených, vědomě na některé navazuje a úspěšně je doplňuje. Obdobně např. vychází z teoretických postulátů polské kognitivní lingvistiky, a to zejména lublinské sémantické školy.

Diplomová práce je velmi svědomitě promyšlena koncepčně, obsahově i kompozičně. Její text je (téměř vzorově) zpracován, je přehledný, jednotlivé části jsou členěny pomocí desetinného třídění. První dvě kapitoly mají teoretickou povahu, představují teoretická východiska práce a vědeckou klasifikaci živočichů (v konfrontaci s jejich naivní kategorizací). Další tři kapitoly analyzují jazykový materiál – popisují český jazykový obraz prototypického zvířete obecně a dvou konkrétních zvířecích druhů – krávy a psa. Využity k tomu byly nejdůležitější české etymologické, výkladové, synonymické a frazeologické slovníky. Šestá kapitola seznamuje s autorčíným dotazníkovým šetřením a jeho výsledky (cílem bylo zjistit, jak čeští mluvčí vnímají kategorii ZVÍŘE a zda považují některá zvířata za prototypičtější než jiná). Závěrečná kapitola pak shrnuje nejdůležitější poznatky. Zajímavé a pečlivě zpracované jsou také všechny přílohy.

Obsah diplomové práce je velmi srozumitelně, výstižně, přesně a jednoznačně formulovaný, jeho zpracování dokazuje diplomantčinu odbornou vyspělost, dobrou teoretickou průpravu i orientaci v dané problematice. Text práce se vyznačuje vysokou jazykovou úrovní. Příkladné je také využívání a citování odborné literatury (cizojazyčné – anglické a polské – citáty se důsledně uvádí jak v originální podobě, tak v autorčíných vlastních překladech).

K práci mám jen několik dílčích připomínek:

- 1) s. 28: „Ve shodě s ESČ považuji za prefixálně derivované slovo *polozvíře*“... – vedle této interpretace připomínám pro doplnění pojetí *polo-* jako prefixoid (Martincová, Mejstřík, Šmídová aj.). Právě v lexému *polozvíře* se myslím potvrzuje charakter tohoto

morfému (kvazimorfému), vystupuje jeho rozlišovací, zařadovací funkce. Možná i v kontextu diplomové práce by se toho dalo využít.

2) s. 32: Ad djektivní syntagmata (lexému *zvíře*) podle toho, k čemu se vztahují:

– vzhled zvířete: *ušlechtilý* – viz např. SSJČ: 1. povahově dokonalý; 2. esteticky dokonalý; 3. zprav. odb. mající výborné, vynikající, vzácné vlastnosti: zeměd. *ušlechtilá zvířata s výraznými znaky určitého kulturního plemene: ušlechtilý kůň*; – Domnívám se, že u zvířat se užívá adjektivum *ušlechtilý* spíše právě v tomto významu, nikoliv ve významu krásný, tedy se nevztahuje primárně k vzhledu zvířete.

– místo, kde zvíře žije: *divoký* – viz např. SSJČ: 1. (o člověku, zvířatech, neživé přírodě) *volně se vyvíjející; necivilizovaný, nepěstěný*: divoká zvířata nezkrocená, neochočená; *d. kůň, holub, kur, osel, d. husa* (op. domácí, ochočený, krotký); – Jde tedy spíše o způsob života zvířete než o místo života.

3) s. 37: Opozice zvíře – rostlina se uvádí mezi kontextovými opozicemi. Zajímalo by mě, zda se nevyskytuje i jako opozice systémová?

4) s. 51: “Na základě druhu přijímané potravy vznikly také názvy jako *mravenečník, včelojed* či kosatka *dravá*” – srov. např. SSJČ: *dravý 1.* (o zvěři, ptactvu a rybách) *napadající jiné živočichy: d. šelma; d. pták; d. ryby; číhat, chovat se jako d. zvěř záludně, násilně*; – Zřejmě tedy u zvířat nejde v pravém smyslu o druh přijímané potravy?

Závěr: Práce Lucie Šťastné zcela splňuje, ba překračuje nároky kladené na diplomová práci. Ráda ji tedy **doporučuji** k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji stupněm výborně.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
oponentka práce

Praha 10. 1. 2015